

SLOBODA IZRAŽAVANJA - GRANICE I MOGUĆNOSTI

Roth, Hrvoje

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Zagreb School of Business / Visoka poslovna škola Zagreb s pravom javnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:180:841978>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository ZSB - Final papers Zagreb School of Business](#)

VISOKA POSLOVNA ŠKOLA ZAGREB

s pravom javnosti

Hrvoje Roth

**SLOBODA IZRAŽAVANJA – GRANICE I
MOGUĆNOSTI**

(završni rad)

Zagreb, rujan, 2017. godine

VISOKA POSLOVNA ŠKOLA ZAGREB
s pravom javnosti

Preddiplomski stručni studij marketinga i komunikacija
Smjer manager komunikacija

**SLOBODA IZRAŽAVANJA – GRANICE I
MOGUĆNOSTI**

(završni rad)

MENTOR:

dr. sc. Tanja Grmuša

STUDENT:

Hrvoje Roth

Zagreb, rujan, 2017. godine

Zagreb, _____ 22. 9. 2017. ____ godine

IZJAVA STUDENTA

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom

_____ *Sloboda izražavanja – granice i mogućnosti* _____

Izradio samostalno, pod nadzorom i uz stručnu pomoć mentora

_____ dr. sc. Tanje Grmuša _____.

Izjavljujem da je završni u potpunosti napisan i uređen prema Pravilniku o završnom radu na stručnim preddiplomskim i specijalističkim diplomskim stručnim studijima VPŠZ-a te sukladno uputama u Priručniku Metodologija pisanja seminara i završnog rada.

Izjavljujem da je završni rad lektoriran na jeziku na kojemu je napisan (ime i prezime lektora: dr. sc. Tanja Grmuša).

Izjavljujem da sam suglasan da se trajno pohrani i objavi moj završni rad

_____ *Sloboda izražavanja – granice i mogućnosti* _____

u javno dostupnom institucijskom repozitoriju Visoke poslovne škole Zagreb i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

Ime i prezime studenta:

Hrvoje Roth

OIB: **09512379524**

(potpis)

SAŽETAK

Ovaj rad sadrži pet poglavlja, zaključak te popis literature.

Prvo je poglavlje *Uvod* u kojem se navodi tema o kojoj će biti riječi. Slijedi

Poglavlje *Mediji i društvo* koje se bavi odnosom različitih medija te njihovog utjecaja na društvo.

Slijedi poglavlje pod naslovom *Profesionalni standardi novinarstva i novi mediji* u kojem se navode kodeksi te sve relevantne smjernice koje se moraju poštovati u novinarstvu. Navedeno poglavlje bavi se i platformama koje služe informiranju u današnje doba a sadrži primjere slučajeva u kojima su povrijeđeni neki od standarda. *Zakonodavni okvir slobode izražavanja u Hrvatskoj* navodi stavke iz Ustava u kojima se spominju prava i obveze novinara kao i primjeri slučajeva u kojima su možebitno povrijeđena ista prava. *Studije slučajeva narušavanja slobode izražavanja u Hrvatskoj* posljednje je poglavlje u kojem se detaljnije pristupa analiziranju slučajeva u kojima je, na neki način, narušena sloboda izražavanja a pritom su korišteni raznovrsni izvori podataka.

Ključne riječi: *novinarstvo, mediji, govor mržnje, cenzura, sloboda izražavanja*

ABSTRACT:

This paper consists of five chapters, a conclusion and references.

The first chapter is *Introduction*, which defines the topics that are dealt with. It is followed by a chapter *The media and society*, which is about the relationship between the different media and their influence on society.

The following chapter is entitled *Professional standards in journalism and new media*, which deals with the professional norms and relevant guidelines that have to be followed in journalism. This chapter also contains platforms, the function of which is to provide information in modern society, as well as cases when some of the standards were violated. *Legislative framework of the freedom of speech in Croatia* gives stipulations from The Constitution of the Republic of Croatia which regulate journalists' rights and responsibilities, as well as examples and cases which illustrate their violation. *Case studies of violation of the freedom of speech in Croatia* is the last chapter, which, in detail, analyses the case studies in which freedom of speech has been violated to a certain degree; various sources for information are used to that end.

Key words: *journalism, the media, hate speech, censorship, freedom of speech*

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Mediji i društvo	3
3. Profesionalni standardi novinarstva i novi mediji	4
3.1. Etika u medijima	5
3.2. Odgovornost novinara za napisano i izgovoreno	6
3.3. Govor mržnje	8
4. Zakonodavni okvir slobode izražavanja u Hrvatskoj	10
4.1. Cenzura i autocenzura: stvar prošlosti ili sadašnjosti?.....	11
4.2. Zaštita novinara i slobode pisanja	14
5. Studije slučajeva narušavanje slobode izražavanja u Hrvatskoj	16
5.1. Elizabeta Gojan i način vođenja Inauguracije	18
5.2. Primjer Tihomira Dujmovića i nepoćudnosti među novinarima	20
5.3. Ukidanje emisije Hrvatska uživo	22
5.4. Napad na novinarku i snimatelja Nove TV.....	23
6. Zaključak	25
7. Literatura i izvori	26

1. Uvod

U ovom radu govorit ćemo o sinergiji medija i društva, kako mediji prezentiraju događaje javnosti te kolika je njihova odgovornost s naglaskom na profesionalne standarde u novinarstvu i poštivanju temeljnih načela novinarstva i profesionalnog pristupa u radu. Uvod u rad bit će posvećen zakonodavnom okviru u kojem se navode zakoni koji su propisani Ustavom, koji se odnose na sve građane države, a zatim i na one određenije koji se tiču medija odnosno specifično novinarskog poziva. Naglasak u ovom radu bit će na anomalijama koje pogađaju novinarstvo, a koje se manifestiraju govorom mržnje, cenzurom, autocenzurom i odgovornosti pojedinca za napisano/objavljeno. Danas, u vrijeme novih tehnologija, posebno je važno govoriti o problemima suvremenog novinarstva te ukazivati na moguće nedostatke kako bismo pridonijeli informiranijem i osvještenijem društvu te radili na medijskom opismenjavanju svih slojeva društva. Mnogi smatraju kako je govor mržnje proizvod nedovoljne edukacije određenih pojedinaca iz minulih vremena. Nažalost, govoru mržnje svjedočimo i danas i to na mjestima gdje je ona strogo zabranjena – u medijima. Odgovornost novinara kao pojedinca veća je nego prije, jer je danas lakše uručiti otkaz te se ograditi od novinara pojedinca koji, na kraju, sam snosi odgovornost za svoj tekst.

Pritisци na novinare nikada nisu bili veći. Posebna bi se pažnja trebala posvetiti onim novinarima, koji su, profesionalno obavljajući svoj posao, dobili otkaz jer su bili preiskreni. Istinitost ne smije imati cijenu. Stoga, posebnu pozornost treba obratiti na poglavlje u kojem su navedeni i obrađeni konkretni slučajevi novinara kojima je ili uskraćen tekst ili koji su, zbog nekog drugog razloga, bili onemogućeni u obavljanju vlastitog posla prema svim kriterijima koje im Kodeks časti hrvatskih novinara jamči. Cilj je ovog rada ukazati na moguće probleme s kojima se novinari susreću; kako balansirati između stvarnih vijesti i onoga što publika želi konzumirati; kakav sadržaj plasirati, treba li se spuštati na niže grane novinarstva pritom gazeći i vlastita moralna načela? Ovim ćemo radom na primjerima pokazati kakve sve posljedice mogu biti za napisanu riječ. Trudili smo se za svaki primjer koji je opisan pronaći što više kvalitetnih izvora kako se ne bi gubilo na vjerodostojnosti jer, danas, imati vjerodostojnu informaciju je vrlo značajno. O tome koliko je neki podatak istinit može ovisiti puno toga, no novinar koji se vodi etičnošću, moralom i vjerom u novinarska načela, znat će napraviti dobru selekciju te pružiti čitatelju dovoljno: ni premalo, ni previše. Misao vodilja u pisanju ovog rada bila je kako su novinari samo ljudi, kojima je novinarstvo

profesija, ali i poziv te da se nimalo ne razlikuju od primjerice, kirurga ili veterinara ukoliko svoj posao obavljaju časno i dostojanstveno pritom se pridržavajući načela i kodeksa koji čine sastavni dio njihovog zanimanja. Tijekom rada, prema obrađenim primjerima bit će vidljivo koje su granice, a koje mogućnosti u izražavanju te gdje se nalazi ona linija koju, kao pojedinci, ne bismo smjeli ili trebali prelaziti.

2. Mediji i društvo

Današnje društvo nezamislivo je bez medija. Živimo u doba brzih razmjena informacija, velike dostupnosti raznih sadržaja (informativnog, zabavnog, obrazovnog), no veća dostupnost ne znači nužno i veću razinu kvalitete.

Stječe se dojam kako je danas lakše biti novinarom nego prije, brišu se granice između „ozbiljnog“ novinarstva i onog manje ozbiljnog; količina (ne)potrebnih informacija koje, htjeli mi to ili ne, utječu na nas (jer smo im izloženi) veća je no ikad prije.

Jedna od glavnih novinarskih načela je istinitost i objektivnost. Obje je katkada teško (is)poštovati ako znamo da su i novinari nečiji zaposlenici koji imaju vlastite poglede na svijet i koji ne moraju nužno uključivati stavove koji su isključivo vođeni objektivnošću i istinoljubivošću.

Mediji danas nisu samo novine, TV, radio i film; društvene su mreže počele preuzimati sve jaču ulogu u informiranju građana. Twiter, Instagram i Facebook nalaze se među tri vodeće društvene platforme preko kojih i mediji objavljuju sadržaj koji često zna biti drukčijeg sadržaja od onog koji priređuju za primjerice TV. Jača i uloga korištenja društvenih platformi u svrhu političke komunikacije; sve češće možemo vidjeti reakcije političara na pojedina društvena zbivanja koja objavljuju upravo na spomenutim platformama jer su na vrijeme prepoznali nove tehnologije te kako putem njih mogu biti bliže običnom čovjeku. Problem koji se javlja zbog navedenih novih mogućnosti je komercijalizacija sadržaja. Jedna će se vijest pojaviti u mnogo većem broju verzija nego prije dvadeset godina, što nameće pitanje: doprinosi li modernizacija medija boljoj tj. kvalitetnijoj informiranosti publike koja iste poruke i prima?

Današnjica donosi nove izazove običnom primatelju informacija, on mora razlučivati važno od nevažnog (kada je u pitanju količina dostupnih informacija) te propitkivati vjerodostojnost neke objave. Nije isto je li neka vijest potvrđena od dva anonimna izvora ili od dva izvora čija imena su javna i poznata. Na tom tragu, Stjepan Malović u svojoj knjizi *Mediji i društvo* navodi zanimljivu tezu kako količina kvalitetnog sadržaja ovisi o stupnju obrazovanosti publike.¹ Iako je danas broj visoko obrazovanih građana veći nego prije, veći je

¹ Usp. Malović, Stjepan: *Mediji i društvo, Vlast, sila, zabava ili...?*, str.13., Sveučilišna knjižara d.o.o., Zagreb 2007

i broj TV programa koji su dostupni. Od nekadašnjih svega nekoliko TV programa, nemali broj ljudi u svojim kućanstvima ima na desetine programa sa specijaliziranim sadržajem pa u takvoj situaciji dolazi do zasićenja ili prebrzog odustajanja od konzumacije ijednog od ponuđenih jer čovjek danas jednostavno nije sposoban „probaviti“ količinu informacija koja je ponuđena. Postavlja se pitanje: je li nam potrebna tolika mogućnost izbora ili je samo stvoren privid izbora (ne)kvalitetnog sadržaja koji je kvantitativno veći? Treba li nastavljati udovoljavati i najnižim htijenjima i porivima u kojima nema skoro nikakve vrijednosti koja oplemenjuje?

Sve češće možemo čuti rasprave koje protječu u zabrinutim tonovima a u kojima se govori o štetnom utjecaju pojedinog medijskog sadržaja na najmlađu publiku: djecu. Ta, najranjivija skupina, neće dići glas za očuvanje vlastitog mentalnog zdravlja jer nije svjesna količine štetnosti kojoj je izložena. Nasilje, govor mržnje, seksualizirani sadržaj, agresivne marketinške poruke, kult tijela, iskrivljene vrijednosti primjetne su, ili barem neke od navedenih, sastavnice bilo kojeg sadržaja kojeg nalazimo na TV ekranima u samo 5 minuta.

3. Profesionalni standardi novinarstva i novi mediji

Kao temeljna načela novinarstva navode se prvenstveno objektivnost i istinitost. Oni su osnova na kojoj se gradi povjerenje između onih koji vijest stvaraju i onih koji je konzumiraju. Danas svjedočimo relativizaciji činjenica na mnogo društvenih polja, a jedno od njih je i relativizacija istine. Uzrok tome je pisanje na senzacionalistički način, površna obrada tema kao i poluprovjerene informacije. Time se ozbiljno narušava povjerenje publike (recipijentata) prema novinarima. Pomanjkanje istinitosti za sobom povlači i pomanjkanje objektivnosti; obrađena tema ne može biti objektivno prenesena ukoliko joj nedostaju svi relevantni dijelovi zbog kojih ima na težini tj. zbog kojih ima svoju informacijsku vrijednost. To znači da sadržaj mora biti od značaja za publiku i mora ispunjavati minimum temeljnih funkcija vijesti; a to su “funkcija informiranja, stvaranje javnosti, funkcija artikulacije, funkcija posredovanja, funkcija kompenzacije, redukcija kompleksnosti, funkcija tematiziranja/selekcije/strukturiranja, funkcija kritike i kontrole, funkcija socijalizacije,

funkcija obrazovanja i odgoja, funkcija integracije, funkcija rekreacije odnosno zabave, poticaji gospodarstvu i reklamama.“²

3.1. Etika u medijima

„Etika“ (pojam se izvodi od *ethos*, grč. = običaj) dio je filozofije koji pokušava opisati i objasniti moralne osjećaje te kriterije i mjerila za dobro i pravedno djelovanje. Treba ga razlikovati od pojma „morala“ (izvedeno od *mos*, lat = običaj, karakter) koji se odnosi na zahtjeve i norme ponašanja s kojima se pojedinac susreće.“³

Novinarska etika, trebala bi biti univerzalan pojam koji ne bi, kod recipijenata a ni novinara, trebao biti predmetom osobnog tumačenja i shvaćanja. Formiranje stajališta kod recipijenata o tome što je etično a što nije, naravno može ovisiti i o političkoj opredijeljenosti kao i o nizu svjetonazorskih pogleda. Suprotno navedenom, Pürer navodi sljedeće:

„kakvu suodgovornost za rezultat novinarskog rada imaju sljedeće institucije: zakonodavci koji oblikuju pravnu osnovu medijskog sustava, vlasnici medija čiji interes za ekonomskim uspjehom može negativno utjecati na novinarsku etiku, redakcijska hijerarhija tj. svi djelatnici unutar nekog medijskog poduzeća koji u sklopu svojih zadataka sudjeluju u donošenju odluka, i kolege prema kojima se orijentira pojedini novinar. Tu je riječ o *stupnjevanoj odgovornosti*, što novinara pojedinca ne oslobađa osobne odgovornosti.“⁴

Logično je da novinari rade svoj posao za novac koji im osigurava njihov poslodavac koji, kao i oni sami, ima svoj svjetonazor i poglede na svijet. Problem nastaje kada se počnu primjenjivati dvostruki standardi za različite vlasnike medija; gotovo je sigurno da bi karikatura nekog pripadnika manjine u nekom našem listu bila različita od reakcije koja je uslijedila nakon karikature objavljene u francuskom satiričkom tjedniku *Charlie Hebdo*.⁵ Dakle, novinarska etika možda jest ista „na papiru“ za sve razvijene zemlje, no primjeri iz prakse dokazuju nam drukčije.

² Kunczik, Michael; Zipfel, Astrid; *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, str. 38., Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb 2006

³ Kunczik, Michael; Zipfel, Astrid; *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, str. 104., Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb 2006

⁴ Kunczik, Michael; Zipfel, Astrid; *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, str. 105., Zaklada Friedrich Ebert Zagreb 2006

⁵ *Charlie Hebdo*, francuski satirični tjednik, bio je žrtvom napada trojice islamskih ekstremista nakon objave karikature proroka Muhameda u čijem je napadu poginulo 12 osoba, uglavnom zaposlenika redakcije spomenutoga lista.

Slijede dijelovi Kodeksa časti hrvatskog novinarskog društva

„Na temelju nekoliko svjetskih medijskih etičkih kodeksa i Kodeksa časti Hrvatskog novinarskog društva, sačinjeni su kriteriji prema kojima su pristigli primjeri grupirani u nekoliko skupina. Evo tih kriterija:

- ❖ Neistinito izvještavanje
- ❖ Neproverene informacije
- ❖ Prikazivanje samo jedne strane u sukobu
- ❖ Zloupotrebavanje izvora informiranja
- ❖ Plagijati i nepoštovanje autorstva drugih novinara
- ❖ Govor mržnje
- ❖ Politička angažiranost novinara u funkciji promidžbe određene ideologije
- ❖ Propagandna djelatnost⁶

Dok Zakon o medijima govori o slobodi i pravu novinara na slobodno (nesmetano) prikupljanje informacija o nekoj temi, o pravu na izražavanje vlastitog stava, distribuciju sadržaja; navode se primjeri kada je dopušteno ograničiti slobodu medija, a to se prvenstveno odnosi na ratna stanja (kada bi sigurnost države bila ugrožena zbog dijeljenja nekih informacija), sprječavanje odavanja povjerljivih informacija i sprječavanje izbijanja sukoba, nereda ili nemira.

Također, zabranjuje se prenošenje onog sadržaja koji potiče ikakvu rasnu, vjersku, spolnu, nacionalnu ili ikakvu drugu netrpeljivost i nesnošljivost kao i onog sadržaja koji potiče govor mržnje, a takvih je u medijima, posebice novim sve više.

3.2. Odgovornost novinara za napisano i izgovoreno

Događaji kao što su: inauguracija, proslave važnih nadnevaka u povijesti nekog naroda, obljetnice i slično, veliki su test za novinarstvo utoliko što se mogu popratiti objektivno, bez sugeriranja vlastitih stajališta (političkih ili svjetonazorskih) i tako na najbolji način pridonijeti dignitetu samog događaja ne skrećući pozornost s događaja na novinara.

⁶ Kodeks časti Hrvatskog novinarskog društva, www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinarara (8. 9. 2017.)

U ovom poglavlju bit će analizirani neki od primjera pristranog izvještavanja u kojima su snažno povrijeđeni temeljni postulati novinarske etike.

Jedan od primjera u kojem je novinar pokušao zasjeniti sam događaj je i inauguracija Predsjednice Kolinde Grabar Kitarović. HRT je na dan inauguracije prenosio program koji je pratio samu inauguraciju, a u kojem su sudjelovali Milada Privora, bivša ravnateljica državnog protokola te politički analitičar s Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu dr. sc. Višeslav Raos. Voditeljica emisije bila je novinarka Elizabeta Gojan koja je emisiju započela kraćim uvodom:

„Alfa ženka, prava kći svog zavičaja Grobinščine koja može pucati, voziti traktor i pomusti kravu a istodobno je obrazovana, sposobna diplomatkinja, političarka s izvrsnim vezama u svijetu međunarodne politike no sigurno u onom moćnog Sjevernoatlanskog vojnog saveza NATO-a, u kojem je i Hrvatska članica. Sto posto odana naciji, dakle prava Hrvatica koja je obećala da će biti naša predsjednica. Kolinda Grabar Kitarović tijekom svečanosti koja počinje za otprilike jedan sat, prisegom pred Predsjednicom Ustavnog suda Republike Hrvatske Jasnom Omejec postaje prvom Hrvatskom Predsjednicom nakon trojice muškaraca. Prva žena vladat će državom nikad podjeljenijom politički, društveno, svjetonazorski; zemljom koja je gospodarski na koljenima a koju ona vidi, uzbuđeno je obećala u noći pobjede, kao jednu od najrazvijenijih i najbogatijih država Europe i svijeta. Koliko može učiniti više od svog prethodnika, do ponoći 18. Veljače, još uvijek Hrvatskog Predsjednika Ive Josipovića pokazuje se i u pet godina njegova mandata, blijedog i neodlučnog, uglednog pravnik i skladatelja čija je pobjeda na izborima prije pet godina ipak bila znatno uvjerljivija. Kohabitacija između Predsjednice Kolinde Grabar Kitarović i socijaldemokratske Vlade Zorana Milanovića već se pokazalo u ovim prvim tjednima, bit će mučna, prije svega za nas, obične građane. Zato je pitanje: hoće li nova Predsjednica uspjeti našem narodu, mislila je tu, uvjeren sam, i na sve građane države koju će voditi slijedećih pet godina, vratiti samopouzdanje?“⁷

U navedenom uvodu gospođe Gojan lako su vidljivi detalji koji ukazuju na isticanje vlastitoga stava, koji u takvoj prilici, uistinu nije primjeren. Kada se priprema jedan uvod u

⁷ <http://www.hrt.hr/271745/predsjednicki-izbori/inauguracija-predsjednice-rh-kolinde-grabar-kitarovic-2> (8. 9 2017.)

emisiju takvog značaja, kao što je u ovom primjeru to bila inauguracija Predsjednice, tekst se ne započinje navodima kao što je „alfa ženka“ jer se na taj način osoba o kojoj se govori ponižava. Gospođu Gojan nitko nije spriječio da prvo navede neku od kvaliteta gospođe Predsjednice što čini tek kasnije u tekstu, kada je slušatelj već čuo prve riječi uvoda.

Uvodni tekst koji novinar čita u TV programu uoči same inauguracije ne smije sadržavati analizu stanja države, kao što je to spomenuta novinarka učinila.

Nadalje, profesionalni novinar ne bi smio sugerirati kako Predsjednica možda nije mislila, ali je gospođa Gojan, naglašava, *uvjerena* kako je, mislila na *sve* državljane ove zemlje. Više o prijenosu Inauguracije te o posljedicama koje su uslijedile za novinarku Gojan detaljnije kasnije u radu.

3.3. Govor mržnje

Govor mržnje je, prema Kaznenom zakonu, članku 235. kažnjiv a za utvrđivanje kršenja zakona nadležno je Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (DORH). Hrvatskog novinarsko društvo djeluje kao jedno od samoregulatornih tijela koje nadzire poštivanje Kodeksa časti hrvatskih novinara a od srpnja 2015. godine to čini i HNiP (hrvatski novinari i publicisti).⁸

Danas svjedočimo govoru mržnje u medijima više nego prije, jer se isti katkad opravdava kao nečije izražavanje stava ili kao primjer osebjnosti nečijeg stila.

Jedan od primjera govora mržnje u tiskovinama je naslovnica lista *Srpske novosti*, objavljene 4. kolovoza 2017. godine u jeku požara koji su harali hrvatskom obalom. Naslovnica je prikazivala ilustraciju zapaljene žirafe koja se nalazi u kadi na kojoj su nacrtane prekrizene kućice (aludirajući pritom na navodne zločine počinjene u Oluji), s podnaslovom „Donosimo fotografije i izvještaj s opožarenih područja iz kolovoza 1995.“

Naslovnicu prekriva tekst „Lijepa naša lijepo gori“.⁹

Zanimljivo je primijetiti kako je takva naslovnica objavljena samo dan prije obilježavanja vojno-redarstvene akcije Oluja kojom je Republika Hrvatska oslobodila značajan dio vlastitog

⁸ Usp. <http://www.hnd.hr/govor-mrznje-u-medijskom-prostoru-postao-dominantan-oblik-komuniciranja> (8. 9. 2017.)

⁹ <https://www.portalnovosti.com/hnd-osudjuje-optuzbe-da-tjednik-novosti-potice-na-podmetanja-pozara> (8. 9. 2017.)

teritorija 1995. godine. Hrvatsko novinarsko društvo, umjesto da osudi sadržaj naslovnice te prozove novinara i autora takvog teksta na odgovornost, staje na stranu prava novinara u priopćenju:

„Hrvatsko novinarsko društvo (HND) najoštrije osuđuje optužbe koje su se pojavile u dijelu medija (kako u novinarskim uradcima tako i u komentarima čitatelja) te na društvenim mrežama da tjednik Novosti, čiji je izdavač Srpsko narodno vijeće, potiče na podmetanja požara koji su uništili ogromne šumske površine i zaprijetile mnogim naseljima, posebno u županijama šibensko-kninskoj i splitsko-dalmatinskoj.

Optužbe se temelje na naslovnici broja tjednika Novosti, izdanoga u vrijeme 22. obljetnice akcije Oluja. Ta je naslovnica najavljivala dio sadržaja toga broja novina koji se bavio događajima nakon Oluje, uključujući i paljenje kuća.“¹⁰

Ovo je bjelodan primjer govora mržnje koji dobiva svojevrsnu zaštitu HND-a. Malo je vjerojatno da se čitatelj ne zapita je li tomu tako zato jer je to manjinski tjednik, medijski najzastupljenije manjine u Hrvatskoj.

Zoran Šprajc novinar je RTL televizije na kojoj je urednik i voditelj informativnih emisija. Često ga se spominje u kontekstu onog novinara koji se ne libi reći što misli u obliku, za neke, duhovitih i britkih dosjetki.

Tako je u emisiji RTL Direkt, u ožujku ove godine, najavljujući prilog o iskopavanjima žrtava u Gračanima, Zoran Šprajc rekao: „U zagrebačkom naselju Gračani počela je potraga za navodno masovnim grobnicama hrvatskih i njemačkih vojnika iz Drugog svjetskog rata, dakle za leševima okupatora i domaćih izdajnika“¹¹. Na taj je način implicirao kako su svi koji su tada tamo izgubili živote „izdajnici i okupatori“. Naknadno se za te iste leševe dokazalo kako se zapravo radi o kostima životinja.¹²

Hrvatski Helsinški odbor reagirao je upozorivši javnost, ali i Vijeće za elektroničke medije na nedopustive ispade Zorana Šprajca. Na Svjetski dan slobode medija, 3. svibnja 2017. godine,

¹⁰ <https://www.portalnovosti.com/hnd-osudjuje-optuzbe-da-tjednik-novosti-potice-na-podmetanja-pozara> (8. 9. 2017.)

¹¹ Usp. <https://narod.hr/hrvatska/rtl-zrtve-jama-gracanima-koristi-retoriku-njihovih-ubojica-okupatori-domaci-izdajnici> (8. 9. 2017.)

¹² <http://kamenjar.com/hho-sokiran-komentarom-zorana-sprajca/> (8. 9. 2017.)

dodijeljene su nagrade za prošlu godinu najboljim novinarima. Novinarem godine 2016. proglašen je Zoran Šprajc.¹³

Govora mržnje, na žalost ne manjka i na društvenim mrežama gdje je teže ustanoviti je li osoba iza imena i prezimena ta za koju se predstavlja. U sljedećem slučaju nije bilo krađe identiteta. Dr. sc. Mate Kapović izvanredni je profesor na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na Odsjeku za lingvistiku. Na 70. obljetnicu obilježavanja tragedije koja se zbila hrvatskom narodu u Bleiburgu, 2015. godine, gospodin Kapović je putem svog Facebook profila objavio status: „Isprike na rječniku, ali serem vam se na Bleiburg“¹⁴.

Posljedica za tu izjavu nije bilo ali reakcija nije manjkalo.

Zgrožen dio javnosti komentirao je kako, što god netko mislio o Bleiburgu, takav rječnik nije nimalo primjeren, ako ništa drugo onda zbog (po nekim procjenama) 50 000 žrtava koje su na tom Križnom putu izgubile život, a pogotovo ne priliči jednom doktoru znanosti.

Iako Mate Kapović nije novinar, on je predavač, njegov je utjecaj na studente nemjerljiv te zbog toga bi osoba na takvoj poziciji, na kojoj je svjesna svoje uloge u promoviranju određenog načina razmišljanja, u najmanju ruku trebala biti opreznija s iznošenjem vlastitih stavova i razmišljanja.

Jednako tako, zabrinjava i izostanak osuđujućih reakcija na navedenu izjavu.

4. Zakonodavni okvir slobode izražavanja u Hrvatskoj

Sloboda izražavanja jedno je od temeljnih prava čovjeka koje je zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske.

Ustav RH iz 2001. u članku 38. jamči slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja te zabranjuje cenzuru. Zakon o medijima iz 2004. potvrđuje načelo slobode medija, kao i prava

¹³ Usp. <http://www.radiodalmacija.hr/hnd-zoran-sprajc-novinar-godine/> (8. 9. 2017.)

¹⁴ <http://portal.braniteljski-forum.com/vijesti/mate-kapovic-porucio-hrvatima-seem-vam-se-na-bleiburg> (8. 9. 2017.)

novinara i drugih sudionika u javnom informiranju na slobodu izvještavanja i pristup informacijama.¹⁵

Ustav Republike Hrvatske (III. TEMELJNE SLOBODE I PRAVA ČOVJEKA I GRAĐANINA; 2. Osobne i političke slobode i prava; Članak 38.)

Jamči se sloboda mišljenja i izražavanja misli.

Sloboda izražavanja misli obuhvaća osobito slobodu tiska i drugih sredstava priopćavanja, slobodu govora i javnog nastupa i slobodno osnivanje svih ustanova javnog priopćavanja.

Zabranjuje se cenzura. Novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji.¹⁶

4.1. Cenzura i autocenzura: stvar prošlosti ili sadašnjosti?

Sredinom siječnja 2016. godine, Z1 televiziji Vijeće za elektroničke medije oduzelo je koncesiju te je nastupila zabrana emitiranja na 3 dana. Do te je situacije došlo nakon što je urednik Marko Jurič u odjavi emisije „Markov trg“ rekao:

„Poruka dragim Zagrepčanima, svima onima koji se šecu Cvjetnim trgom, budite oprezni pošto je u blizini Crkva u kojoj stoluje, da parafraziram jednog srpskog ministra, četnički vikar. Dakle, dragi moji Zagrepčani, kad se šecete Cvjetnim trgom, pogotovo majke s djecom, pripazite da ne bi neki od tih četničkih vikara istrčao iz Crkve i malo, u maniri svojih najboljih klanja, izveo svoj krvavi pir na našem najljepšem zagrebačkom trgu.“¹⁷

Zbog privremenog oduzimanja koncesije koji je uslijedio kao reakcija na govor mržnje novinara Juriča, uslijedio je prosvjed ispred Vijeća za elektroničke medije. Predsjednik HND-a reagirao je na prosvjed rekavši kako je to „još jedna organizirana manipulacija“ te da bi se tako spriječila „prava sloboda izražavanja, jer sloboda nije kad širiš govor mržnje“¹⁸. Hrvatsko društvo novinara i publicista također je imalo svoj stav: „Smatramo da je riječ o

¹⁵ Usp. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56656> (9. 9. 2017.)

¹⁶ USTAV REPUBLIKE HRVATSKE, Centar za informacije i publicitet, Zagreb; Multigraf, Zagreb; za izdavača Bruno Amerl, str.43 1991.

¹⁷ <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prosvjed-branitelja-zbog-gasenja-z1---424389.html> (9. 9. 2017.)

¹⁸ <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prosvjed-branitelja-zbog-gasenja-z1---424389.html> (9. 9. 2017.)

opasnom presedanu u povijesti hrvatskih slobodnih medija jer takva odluka zbog svoje nesrazmjernosti u odnosu na bilo kakvu drugu disciplinsku mjeru, ozbiljno šteti konsolidaciji slobode medija, te potiče cenzuru i auto-cenzuru.“¹⁹

Vijeće za elektroničke medije objavilo je svoju odluku: „(...) odluka donijeta je zbog kršenja članka 12. stavka 2. Zakona o elektroničkim medijima, a temeljem redovitog nadzora nad radom nakladnika i zaprimljenih mnogobrojnih pritužbi građana, utvrđeno je kako je 19. siječnja 2016., emitirana emisija „Markov trg“, prigodom koje je voditelj emisiju odjavio riječima koje su u suprotnosti s člankom 12. stavkom 2. ZEM-a kojim je propisano da: „...U audio i/ili audiovizualnim medijskim uslugama nije dopušteno poticati, pogodovati poticanju i širiti mržnju ili diskriminaciju na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, (...) te antisemitizam i ksenofobiju, ideje fašističkih, nacionalističkih, komunističkih i drugih totalitarnih režima“.²⁰

Ugasiti tj. oduzeti koncesiju na emitiranje jednoj TV kući zbog govora mržnje, pohvalno je jer se na taj način pokazuje primjerom kako se govor mržnje neće tolerirati i ne tolerira. U odluci Vijeća jasno je navedeno kako nije dopušteno promicati ideje komunističkih i drugih totalitarnih režima. Nije bilo moguće pronaći primjer u hrvatskim medijima kada je netko bio osuđen zbog promicanja ideja komunističkog režima.

Karolina Vidović Krišto bila je urednica emisije Slika Hrvatske s temom „Pedofilija kao temelj spolnog odgoja?“ u kojoj je, nakon što je pročitala pismo gledatelja, puštena skraćena verzija dokumentarnog filma o američkom pseudoznanstveniku Alfredu Kinseyu u kojem su prikazani rezultati njegovog istraživanja. Urednica Vidović Krišto upozorila je na pravo roditelja da odbiju dati pravo sljedbenicima Kinseyjeva djela na odgoj vlastite djece u školskom sustavu. Najoštrije je osudila Kinseyjev Institut: „(...)kazneni progon svih koji otvoreno ili prikriveno navode na blud s djecom.“²¹ Zbog teme koju je urednica odabrala i obranila, Karolina Vidović Krišto dobila je otkaz, a emisija je ukinuta. Na Facebooku

¹⁹ <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prosvjed-branitelj-zbog-gasenja-z1---424389.html> (9. 9. 2017.)

²⁰ <http://www.telegram.hr/politika-kriminal/vijece-za-elektronicke-medije-donijelo-odluku-o-gasenju-z1-televizije-na-tri-dana-zbog-sirenja-govora-mrznje/> (9. 9. 2017.)

²¹ <https://www.youtube.com/watch?v=TlaCwh2Xtc0> (9. 9. 2017.)

osnovana je grupa podrške čiji je broj članova naglo rastao. Komentar na situaciju oko ukidanje emisije i otkaza komentirali su brojni mediji ali i sama Karolina Vidović Krišto.

Tako je u Večernjem listu objavljen članak na tu temu.

Podsjetimo, urednica Karolina Vidović Krišto u emisiji je pročitala pismo gledatelja koji je uvođenje spolnog odgoja u hrvatske škole poistovjetio sa seksualnim zlostavljanjem mladih i djece.²² Potom su prikazani i isječci iz kontroverznog filma "The Kinsey Syndrome" u kojem Christian J. Pinto, „autor opskurne reputacije, nastoji moralno devalvirati znanstveni rad pionira seksualne revolucije Alfreda Kinseya.“²³ (autorica članka Renata Rašković) Nazvati Alfreda Kinseya „pionirom seksualne revolucije“ iako njegov rad sadrži rezultate istraživanja o broju orgazama kod djece u dobi od dva mjeseca pa do 4 godine starosti, krajnje je uznemirujuće.

"U trenutku kada se cijeli svijet zgraža nad pokušajem da se mecima i ubojstvom francuskih novinara zaustavi sloboda govora, HHO stavlja na uvid javnosti dokumente iz kojih je vidljivo da se u Hrvatskoj sloboda medija pokušava zaustaviti i na drugi način. Puno sofisticiranije, 'izvanrednim otkazima'", piše u priopćenju HHO-a.²⁴

Karolini Vidović Krišto zamjera se i to što je e-mailom na 82 adrese novinara i drugog osoblja HRT-a uputila poruku s naslovom 'u Novoj godini Etički kodeks, Opća pravila i Glavni ravnatelj koji poštuje ljudska prava i demokraciju'.²⁵

Otkaz je uslijedio nakon slanja spornog maila.

"Na navedeni je način radnica omalovažavala i vrijeđala glavnog ravnatelja HRT-a pa to predstavlja osobito tešku povredu radne obaveze uz važnu činjenicu i kada uz uvažavanje svih okolnosti i interesa ugovornih stranaka nastavak njenog radnog odnosa kod poslodavca nije moguć"²⁶ piše u odluci u kojoj se obrazlaže izvanredni otkaz bez mogućnosti odrađivanja otkaznog roka.

Sudeći po navedenim primjerima, cenzura, na žalost još je uvijek stvar današnjice s tim da su navedeni primjeri iz mirnodopskog razdoblja te isti ne potiču na nered i nasilje, jer bi tada, po tim osnovama bili podobni za cenzuriranje.

²² Usp. <https://www.youtube.com/watch?v=TlaCwh2Xtc0> (9. 9. 2017.)

²³ <https://www.vecernji.hr/vijesti/emisija-slika-hrvatske-naglo-skinuta-s-programa-hrt-a-493701> (10. 9. 2017.)

²⁴ <http://www.tjedno.hr/otkaz-novinarki-hrt-a-majci-cetvero-djece/> (10. 9. 2017.)

²⁵ <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/heroina-desnice-dobila-otkaz-na-hrt-u-vrijedala-je-ravnatelja-radmana/1280672/> (10. 9. 2017.)

²⁶ <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/heroina-desnice-dobila-otkaz-na-hrt-u-vrijedala-je-ravnatelja-radmana/1280672/> (10. 9. 2017.)

4.2. Zaštita novinara i slobode pisanja

Novinari su, zbog bavljenja (katkad) nepoželjnim i/ili osjetljivim temama česta meta napada; kako verbalnih, tako i fizičkih. U Republici Hrvatskoj uz kazneno djelo protiv časti i ugleda, uvedeno je i kazneno djelo sramoćenja. Uz Hrvatsku, to kazneno djelo postoji i u Sloveniji, Švicarskoj, Austriji i Njemačkoj. Nije propisana kazna zatvora već samo novčana kazna.

HND je, između ostalog, zadužen za zalaganje za slobodu svakog novinara čija bi sigurnost bila ugrožena temeljem onoga što je novinar napisao ili izrekao u svom profesionalnom radu.

Hrvatsko novinarsko društvo utemeljeno je 18. prosinca 1910. godine, član je Međunarodne federacije novinara (IFJ) i broji preko dvije i pol tisuće članova.

Ciljevi Hrvatskog novinarskog društva su:

- a) ostvarivanje profesionalnih interesa, etičnosti i slobode javnog izražavanja;
- b) promicanje Ustavom zajamčenih prava javnosti da bude izviještena o svim zbivanjima u društvu, te prava svake osobe na slobodu izražavanja, mišljenja i dostupnost svim javnim glasilima;
- c) čuvanje ugleda i dostojanstva profesije,
- d) zaštita novinara od samovolje izdavača i sprečavanje monopola;
- e) materijalna i socijalna zaštita novinara.²⁷

U nastavku rada donosimo nekoliko primjera fizičkih i verbalnih napada na novinare te reakcije HND-a u pojedinim slučajevima.

Napad na novinara u Požegi

Požeški gradonačelnik Vedran Neferović fizički je napao novinara 034portala.hr Mladena Mirkovića.

"Neferović je odmah počeo vikati i vrijeđati, prijetiti da će ubiti i mene i sve u redakciji (034portal.hr), pritisnuo me uza zid i lupio mi glavom o njega, nakon čega me je nastavio udarati nogom i izgurao iz ureda",²⁸

²⁷ Usp. <http://www.hnd.hr/o-hnd-u> (11. 9. 2017.)

HND je reagirao:

"Napad na novinara u Požegi dogodio se upravo dok se u Zagrebu održava međunarodna konferencija 'Zaštita ljudskih prava i jačanje demokracije u Europi', na kojoj sudjeluju pučki pravobranitelji iz više od 20 zemalja Europe i drugi istaknuti stručnjaci na području ljudskih prava, uključujući i medijske slobode"²⁹

Zbog prijetnji smrću Mladenu Mirkoviću SMS porukama u kojima ga se vrijeđa na temelju nacionalne pripadnosti, Mirković je stavljen pod policijsku zaštitu.

Reakcija HND-a na izvanredni otkaz Karolini Vidović Krišto:

„Kako, kao i Koordinacija sindikata HRT-a u funkciji Radničkog vijeća, Ogranak HND-a na HTV-u smatra da kvalifikacije iz internog dopisa koji je poslala Karolina Vidović Krišto nipošto ne mogu biti teška povreda radne obaveze, tražimo od poslodavca da odmah povuče odluku o otkazu, vrati Karolinu Vidović Krišto na njezino radno mjesto, a ako i dalje smatra da je potrebno bilo kako je sankcionirati, da to učini nekom manjom, razumnom kaznom, poput opomene.“³⁰

Jedan od primjera kada HND nije reagirao bilo je kada je novinar i književnik Ante Tomić ministra Zlatka Hasanbegovića nazvao „retardom i maloumnikom“. Ante Tomić javnosti nije poznat samo po svojim kolumnama i djelima, već i po fizičkim nasrtajima kojih je bio žrtva. Tako je 2015. godine na njega prolivena kanta puna fekalija, a godinu kasnije fizički je napadnut u Splitu.³¹

»gospodin u beogradskom Ninu nazvao retardom i maloumnikom. Mislim da je to skandalozno i bez presedana čak i po standardima hrvatskoga novinskog i medijskog govora, a da, zanimljivo, ni HND, niti ijedna ustanova nije na to reagirala.«³²

²⁸ <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/lokalni-izbori-2017-plenkovic-osudio-napad-na-pozeskog-novinara-gradonacelnika-iskljucio-iz-kampanje---476393.html> (11. 9. 2017.)

²⁹ <http://www.hnd.hr/hnd-osuduje-brutalni-fizicki-napad-gradonacelnika-pozege-na-novinara-i-prijetnje-smrcu> 11. 9. 2017.)

³⁰ <http://www.hnd.hr/reakcija-na-raskid-ugovornog-odnosa-hrt-a-i-karoline-vidovic-kristo> (11. 9. 2017.)

³¹ Usp. <https://www.vecernji.hr/vijesti/napadnut-novinar-i-pisac-ante-tomic-prijatelja-mu-udarili-a-njemu-ukrali-sesir-1072772> (11. 9. 2017.)

³² http://www.novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Hasanbegovic-Tomic-me-nazvao-retardom-i-maloumnikom-a-zanimljivo-da-HND-nije-na-to-reagirao?meta_refresh=true (11. 9. 2017.)

No, HND je osudio optužbe koje su se pojavile vezano uz naslovnici Srpskih novosti, no nije osudio i insinacije i govor mržnje koji se može vidjeti na naslovnici i pročitati u samom listu. U priopćenju HND-a navode kako nije svatko u stanju protumačiti *ironiju* i referenciju na film *Lepa sela lepo gore* jer se nipošto takvom naslovnicom ne potiče paljenje hrvatskih sela.

Iz navedenih primjera razvidna je selektivnost zaštite koju HND pruža samo određenom krugu novinara. Tako je izostala reakcija HND-a na napad koji je izvršen 1. prosinca 2016. god. u Zaprešiću na novinara Nenada Piskača, novinara portala HKV (Hrvatsko kulturno vijeće).³³ Ovu je vijest prvi prenio Portal dnevnih novosti – Glasilo Hrvatskih branitelja. Za ovu vijest, čitatelji su se mogli informirati jedino putem članaka pojedinih portala kako bi saznali kada je izvršen napad na novinara, a koji nije osudio HND koji bi prvi trebao stati u obranu i zaštitu novinara.

Sljedeći primjer je slučaj Gorana Stojića, bivšeg novinara Mreže TV, koji na svom Facebook profilu proziva HND zašto se staje u obranu Maje Sever (voditeljica i urednica ukinute HRT-ove emisije *Hrvatska uživo*) a do sada HND nije reagirao na ukidanje emisije *Iza zavjese* Tihomira Dujmovića³⁴, kao ni na smjenu Mirjane Hrge s mjesta urednice i voditeljice RTL-a danas.³⁵

5. Studije slučajeva narušavanje slobode izražavanja u Hrvatskoj

Razne interesne sfere zbog svoje moći imaju utjecaj na rad novinara, pa tako i na slobodu objavljivanja i/ili plasiranja određenih vijesti. Na žalost, kapital i interes postali su jači u odnosu na istinu i objektivnost, ne samo u Hrvatskoj, već globalno. U zadnje vrijeme, u hrvatskim medijima svjedočimo ukidanju emisija kojima je gledanost visoka, no čiji su novinari (za neke) nepoželjni, te čiji se prilozi kose s načelima glavnih urednika na koje pak može bitno djeluju već spomenuti ljudi iz interesnih sfera; političkih ili poslovnih.

³³ Usp. <http://portal.braniteljski-forum.com/vijesti/zapresic-pretucen-novinar-hkv-a-nenad-piskac-hnd-o-napadu-suti> (11. 9. 2017.)

³⁴ Usp. <http://direktno.hr/direkt/novinar-stojic-zasto-sale-vijak-nije-stao-obranu-dujmovica-i-meneg-97460/> (11. 9. 2017.)

³⁵ Usp. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/val-promjena-na-hrt-u-mirjana-hrga-ce-voditi-otvoreno-neki-od-dosadasnjih-voditelja-ostaju-ali-neki-odlaze-na-nove-pozicije/6529099/> (11. 9. 2017.)

Sve to umanjuje slobodu izražavanja, kao i kvalitetu objava kojima bi se građanstvo prvenstveno trebalo informirati, objektivno, nepristrano i istinito, o nekoj temi koja je od društvenog interesa. Tako *Freedom House*, na svojoj stranici, u rubrici „o nama“ kaže kako su oni neovisna nadgledajuća organizacija koja je posvećena širenju slobode i demokracije diljem svijeta. Analiziraju izazove slobode, zalažući se pritom za veća politička prava i civilne slobode te podržavaju aktiviste koji brane ljudska prava i koji promiču demokratske promjene. Osnovani su 1947. godine, a *Freedom House* prva je američka organizacija koja predvodi u nastojanjima za slobodu na svjetskoj razini. Prepoznaju slobodu u demokratskim političkim uređenjima gdje su vlade odgovorne biračima, a vladavina je prava omogućena, da sloboda izražavanja, misli i uvjerenja kao i prava žena i manjina, budu zajamčena. Navode i kako 2,5 milijardi ljudi žive u zemljama koje *Freedom House* označava kao „neslobodnima“, što čini više od 1/3 svjetske populacije.³⁶

Na njihovoj službenoj stranici može se pronaći profil svake države u kojoj su navedeni parametri koje su istražili.

Izvješće *Freedom Housea* za Republiku Hrvatsku za 2016. godinu izgleda ovako: status slobode – slobodno, na 87. smo mjestu kada je u pitanju ljestvica od 0 do 100, po pitanju slobode na svjetskoj razini rangiranja (0 – najmanja razina slobode, 100 – najviša razina slobode). U svom izvješću navode probleme koji su već dugo aktualni: korupcija i podmićivanje; navode se imena kao što su Ivo Gavrilović, Milan Bandić, te Ivo Sanader koja se spominju u kontekstu osoba protiv kojih su pokrenuti procesi vezanih uz korupciju. Spominje se i problem ćirilčnih natpisa u Vukovaru gdje navode kako imamo zakon koji jamči slobodu manjina (koje prelaze 30 % stanovništva nekog grada/mjesta) da na službenim pločama budu natpisi na pismu kojim se ta nacionalna manjina služi.

U dijelu koji se bavi političkim aspektom u RH (sadrži tri glavne skupine: izborni proces, politički pluralizam, te funkcioniranje Vlade), temeljem pitanja čiji se odgovori rangiraju brojem bodova, sveukupno ispada da je razina političke slobode 37/40. Kada su građanska prava u pitanju, temeljem iste metodologije (sadrži sljedeće skupine: sloboda izražavanja i

³⁶ Usp. <https://freedomhouse.org/about-us> (11. 9. 2017.)

uvjerenja, udruga i organizacijska prava, vladavina prava, osobna autonomija i prava pojedinca) ostvarili smo 50/60 bodova.³⁷

5.1. Elizabeta Gojan i način vođenja Inauguracije

Ovdje ćemo se pozabaviti načinom na koji je novinarka HRT-a vodila emisiju Inauguracije Predsjednice Kolinde Grabar Kitarović. Novinarka Elizabeta Gojan vodila je emisiju prijenosa Inauguracije Predsjednice Grabar Kitarović. Tijekom emisije više je puta navedena novinarka insinuirala kako je bilo problema oko izbora privremene predsjednične rezidencije, te je u svojim izjavama bila pristrana dajući gledateljima vlastite stavove u kojima se dalo naslutiti što novinarka Gojan misli o Predsjednici i samom činu njezine Inauguracije.

Govori Elizabeta Gojan - „Ali je bilo vidljivo da je baš pri pripremi same inauguracije, dakle, nakon tih početnih nesuglasica oko koja će biti rezidencija, odluka (...) da to bude Visoka, pa gdje će sjediti pa (...) u Sheratonu, ipak se vidjelo dakle optužbi da Ministarstvo vanjskih poslova navodno optužbi kojih su prenosili mediji, portali da ni ne sudjeluje dovoljno se vidjelo se jedno dakle pomirbeno, (...) da se sve surađuje, da je sve izvrsno, čak i ako je bilo onda dakle i nekih napetosti išlo se na jednu pomirbu sa strane izabrane Predsjednice sa...“

Govori Milada Privora – „Interesantno, Vi kažete novinari su objavili to isto da je bilo prigovora...“

Elizabeta Gojan – „Da, bilo je!“

Milada Privora – „A s čije strane prigovora? Sa strane Predsjednice nije bilo prigovora.“

Elizabeta Gojan – „Da, ali...“

Milada Privora – „Niti iz njenog tima nije niti jedna takva sumnja apsolutno niti pomišljena a nemalo izrečena.“

Elizabeta Gojan – „A Vi znate da mi novinari ne prenosimo samo službene izjave, službene poslanice i tako dalje; prenosimo izvore koji su mogli biti...“

³⁷ Usp. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/croatia> (11. 9. 2017.)

“Milada Privora – „A ja koliko sam bila prisutna u razgovorima nikada se to nije, ja ponovno kažem, niti tu ima ikakvog manevarskog prostora. To diplomacija odrađuje, znate. Ne osoba - to je jedno, a drugo – spominje se stalno Sheraton i to; pa nitko, mi nemamo, što smo razgovarali i ranije doktor Raos i ja o tome da bi se trebalo zaista to i regulirati, riješiti pravno, zakonski; gdje će biti se u tranzicijskom razdoblju. Nitko nije ponudio gospođi Grabar Kitarović...”

Elizabeta Gojan – „...do jednog trenutka...”

Milada Privora – „...kao što je Predsjednik Mesić, ovaj, ponudio Predsjedniku Josipoviću. Predsjednik Josipović je odmah bio u Vili Prekrižje. Nego tek kad su se počele raspredavati priče koliko to košta i tako dalje, e onda se došlo do saznanja da se ta vila koristila za tranzicijsko razdoblje i onda je i sada ponuđena...”

Elizabeta Gojan – „Pa da, eto, Predsjednik Mesić je iz svog doma otišao...”

Milada Privora – „Ne, ne radi se o tome, on je ponudio Predsjedniku Josipoviću tu vilu na korištenje.”³⁸ (2:45:52 – 2:48:02)

Iz priloženog transkripta vidi se nevješt pokušaj nametanja teze kako je tijekom priprema inauguracije tj. prije nje vladala atmosfera zbunjenosti i neodlučnosti unutar samoga tima Predsjednice, što je gospođa Privora opovrgnula te rekla kako se Predsjednici Grabar Kitarović vila na Prekrižju tj. bilo kakav adekvatan prostor nije ponudio za tranzicijsko razdoblje. Voditeljica, gospođa Gojan pokušala je objasniti kako novinari „ne prenosimo samo službene izjave, službene poslanice i tako dalje, prenosimo izvore koji su mogli biti...” - mogli biti što? Zašto ih se u tom trenutku nije imenovalo? Koji su to konkretno izvori koji su govorili o primjedbama iz Predsjedničina tima? Voditeljica Gojan nevješto je pokušala skrenuti temu rekavši „Pa da, eto, Predsjednik Mesić je iz svog doma otišao...” relativizirajući točku do koje je razgovor došao. Predsjednik Mesić je, kao i Predsjednik Josipović imao tu mogućnost boravka u vili koja mu je bila ponuđena, što nije bio slučaj s aktualnom Predsjednicom. Predsjednici Grabar Kitarović vila je bila ponuđena na korištenje tek nakon što je ista priča dobila odjeka u medijima.

Elizabeta Gojan je zbog sarkastičnog, pristranog i neprikladnog načina vođenja emisije Inauguracije smijenjena, no kasnije je vraćena, ali ne na voditeljsku poziciju već

³⁸ <http://www.hrt.hr/271745/predsjednicki-izbori/inauguracija-predsjednice-rh-kolinde-grabar-kitarovic-2> (11. 9. 2017.)

novinarsku (možemo čuti njezine priloge u središnjem Dnevniku HRT-a). Istodobno, Hloverka Novak Srzić nije vraćena ni na jednu poziciju na HRT-u.

Na otkaz gospođi Gojan reagirala je i Predsjednica putem svog Facebook profila:

"Neugodno me iznenadila informacija o izvanrednom otkazu urednicama Elizabeti Gojan i Hloverki Novak Srzić na HRT-u. Zalažem se za medijske slobode uz istodobno poštivanje profesionalne novinarske etike, nemiješanje nas državnih dužnosnika u uređivačku politiku, a pogotovo za poštivanje neovisnosti HRT-a kao javnog medijskog servisa. Mi političari moramo biti spremni istrpjeti sve vrste kritika, čak i onda kad se pokažu neutemeljene. Nadam se da će vodstvo HRT-a još jednom razmotriti odluku o otkazu novinarima"³⁹

Kuća ljudskih prava na svom je Facebook profilu dala podršku HND-ovoj odluci kojom se osuđuje takvo postupanje ravnatelja HRT-a prema Hloverki Novak Srzić i Elizabeti Gojan. Zahtijevaju ponovno razmatranje donesene odluke jer smatraju kako kazna nije odgovarajuća pošto u pitanju nije bio govor mržnje te da bi za prijestup takve vrste, gospođa Gojan trebala dobiti blažu sankciju u obliku kazne ili ukora, a nipošto otkaza.

5.2. Primjer Tihomira Dujmovića i nepoćudnosti među novinarima

Tihomir Dujmović novinar je i publicist koji prednjači u broju dobivenih otkaza. Prvi je put dobio otkaz u Slobodnoj Dalmaciji 2001. godine nakon koje se zapošljava u Glasu Slavonije, jedinom mjestu koje ga je pristalo zaposliti, gdje je radio a istovremeno vodio emisiju *Opasne veze* na HRT-u. Nakon dvanaest godina i tamo dobiva otkaz, a karijeru nastavlja pišući u *Večernjem listu*, gdje, nakon, kako sam Tihomir Dujmović kaže, „oštrog teksta“ o tome koga treba kandidirati za predsjednika države. Tada mu je uslijedio prvi otkaz a drugi dobiva nakon objave teksta o zločinu počinjenom nakon II. Svjetskog rata u Gračanima, gdje su pogubljena dva razreda maloljetne djece. Važno je napomenuti kako su njegove kolumne bile najčitanije u *Večernjem listu*. Navodi kako je zadnji otkaz u *Večernjem listu* dobio nakon intervencije iz Ureda predsjednika Ive Josipovića.

³⁹ <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/kolinda-na-facebooku-osudila-otkaz-hloverki-i-gojan-nadam-se-da-ce-hrt-jos-jednom-razmotriti-odluku/486211/> (11. 9. 2017.)

„Mene spašava sjajna čitanost, kao što me u emisijama spašava gledanost. Ali, odavno sam se prestao čuditi, ništa me više ne bi iznenadilo,“⁴⁰

U Slobodnoj Dalmaciji Tihomir Dujmović dobio je otkaz nakon smjene glavnog urednika Ive Bonkovića i dolaskom Jadrana Kapora. Slobodna Dalmacija je u vlasništvu Marijana Hanžekovića a zašto je Tihomir Dujmović dobio otkaz, ostaje nepoznanica.⁴¹

Slijede dijelovi nikad objavljene kolumne Tihomira Dujmovića pod naslovom *Nisu svi plakali od sreće!* koja je zabranjena. Govori o situaciji među tadašnjim političkim vrhom nakon oslobađajuće presude našim Generalima:

„I dok je kamera pokazivala cijelu zemlju kako jeca od neizrecive sreće, predsjednik države, rotimovski konsterniran šutio je gotovo dva sata. A onda je u kratkom govoru dva puta spomenuo da ne smijemo zaboraviti da smo mi činili ratne zločine! U trenutku kad i Haag šuti o tome centrala lijeve Hrvatske prekida veselje ! Traži suzdržanost! Opominje! Podsjeća! Zvjera oko sebe ne bi li pronašla odbačenu košuljicu kakve ustaške zmiije! Mislite li da bi mu trebala dva sata da smisli što će reći da je na kakvom sudu oslobođen neki partizanski general za ratne zločine? (...) A kao i Josipović i Milanović nam je imao potrebu reći da su zločini u Oluji počinjeni i da će se istragama o tome nastaviti! Nikad nitko nije tvrdio da nije bilo pojedinačnih zločina, mi smo se branili u Haagu da cijela Oluja nije zločinački pothvat! Mi smo se branili da nam država nije nastala na zločinu! I ta je danas bitka dobivena i zbog toga od sutra više ništa neće biti isto i ta dobivena bitka vraća ponos naciji i zaziva afirmaciju politike dr. Tuđmana. A ne vješala za tu politiku kako se nadao susjedni dnevni list. Što o svemu tome ima reći biciklist u kontra smjeru ostala je tajna.“⁴²

Ovo je primjer teksta u kojem je novinar iznio činjenice, koje nisu podložne interpretaciji jer smo im svi mogli svjedočiti. Odluka o neobjavlivanju takvog teksta govori dovoljno o tome u kojoj je mjeri navedeni tekst nekome zasmetao. Ukoliko je dužnost novinara da iznosi činjenice, a istovremeno mu se jamči sloboda u komentaru, po tim kriterijima, ovaj tekst nije i ne smije biti sporan.

⁴⁰ <https://narod.hr/hrvatska/video-zasto-ukidanje-emisije-tihomira-dujmovica-nije-cenzura-a-emisije-maje-sever-jest> (11. 9. 2017.)

⁴¹ Usp. <http://www.maxportal.hr/vijesti/otkaz-novinar-tihomir-dujmovic-prva-je-zrtva-agrokora/> (11. 9. 2017.)

⁴² <http://www.hkv.hr/izdvojeno/vai-prilozi/p-r/peari-josip/13583-dujmovi-o-josipovicu-ili-kako-ostati-bez-posla.html> (11. 9. 2017.)

5.3. Ukidanje emisije Hrvatska uživo

Posljednjih nekoliko dana svjedočimo brojnim reakcijama na ukidanje emisije Hrvatska uživo koja je, kako stoji na službenoj stranici te emisije na Facebooku „Svaki dan donosimo vam priče iz cijele Hrvatske. Otvaramo i progovaramo o temama koje su važne građanima Hrvatske“⁴³

Ključ po kojem se određuju teme koje su važne za gledatelje nije jasan niti je igdje objavljen. O ukidanju emisije HRT je za Telegram rekao kako su takvu odluku donijeli jer su im se gledatelji već neko vrijeme žalili na (pre)veliku količinu politike u emisiji.⁴⁴

Oglasio se HND rekavši da „(...)takav postupak najoštrije osuđuje ocjenjujući ga nastavkom zatiranja profesionalizma ukidanjem i marginalizacijom emisija od javnog interesa u informativnom programu HRT-a, te šikaniranja novinara i urednika koji ne pristaju biti poslušnici poslovnog i programskog rukovodstva što sustavno uništava ono zbog čega HRT i postoji kao javni medijski servis“, uz to osvrnuli su se na prethodno navedeni razlog ukidanja emisije rekavši da je takvo objašnjenje tragikomično.⁴⁵

Uz HND, oglasili su se i GONG te građanska inicijativa „Pomozimo djeci s invaliditetom“. Jelena Berković, izvršna direktorica GONG-a rekla je kako bi i ostali novinari trebali podići svoj glas protiv ukidanja jedne takve emisije koja širi pluralizam te koja se „redovito nalazi pod neslužbenim šikaniranjem vlastite kuće“.

Nenad Piskač, novinar kolumne *Brisani prostor* koju objavljuje na internetskoj stranici portala Hrvatskog kulturnog vijeća govori kako je emisija bila u službi lijevo orijentiranih medija te kako bi gledatelji pratili ideološke poruke i stajališta.⁴⁶ Tako Piskač navodi kako selektivan pristup koči pluralizam. Podatak kako je Žarko Puhovski jedno vrijeme bio čest gost Hrvatske uživo govori dovoljno. Istraživačko novinarstvo nudi barem dva stajališta o istoj temi od strane političkih stručnjaka. Nije li to cilj javnog servisa; prikazati one važne, objektivne činjenice o nekom događaju, što nije moguće ukoliko uvijek u studio pozivate uvijek iste analitičare.

⁴³ https://hr-hr.facebook.com/pg/hrvatskauzivo/about/?ref=page_internal (11. 9. 2017.)

⁴⁴ Usp. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/hrt-ukida-emisiju-hrvatska-uzivo-20170911> (11. 9. 2017.)

⁴⁵ Usp. <http://net.hr/danas/hrvatska/burne-reakcije-na-ukidanje-emisije-hrvatska-uzivo-hrt-sikanira-novinare-i-urednike-koji-ne-pristaju-biti-poslusnici/> (11. 9. 2017.)

⁴⁶ Usp. <http://www.hkv.hr/izdvojeno/komentari/nenad-piskac/27542-hrvatska-uzivo-javni-servis-u-sluzbi-tzv-ljevice.html> (11. 9. 2017.)

Ivan Violić, novinar Telegrama, emisiju Tihomira Dujmovića *Iza zavjese* naziva ultranacionalističkim *freak show-om* kada je uspoređuje s *Hrvatskom uživo*, sarkastično komentirajući da, ukoliko ide jedno, ide i drugo.⁴⁷ Violić je uvjeren kako ukidanje emisije ne bi bilo moguće bez intervencije samog Andreja Plenkovića, a dalje u tekstu nastavlja, ne o emisiji *Hrvatska uživo* već, ni manje ni više, o ustašama i NDH, zaključivši: „Ukinuta je, dakle, kao još jedan akt politike, koja želi da sve u Hrvatskoj bude ideološki ravnopravno. Ali, ako je sve u Hrvatskoj ideološki ravnopravno, na čijoj je strani hrvatski narod bio u drugom svjetskom ratu? Na Hitlerovoj ili na savezničkoj? Žalosno je što se 2017. godine hrvatski premijer i hrvatska predsjednica ne usude jednoznačno odgovoriti na tako jednostavno pitanje.“⁴⁸

Možda je uistinu vodstvo HRT-a i išlo logikom ukidanja *Hrvatske uživo* jer je ukinuta Dujmovićeve *Iza zavjese*. Trenutno to ne možemo znati. No, čude peticije te svi oni koji se sada zalažu za povratak upravo emisije *Maje Sever*, a nigdje se u medijima nisu mogli čuti glasovi koji su osuđivali ukidanje *Iza zavjese*.

5.4. Napad na novinarku i snimatelja Nove TV

U subotu. 16. rujna napadnuti su reporterka Nove TV Ema Branica, snimatelj Alen Novak i asistent snimatelja Goran Jaganjac, u mjestu Veliki Pašijan pored Garešnice dok su snimali prilog za emisiju *Provjereno*. Razlog njihova dolaska bio je snimiti prilog o Ivici Sužnjeviću, osobi optuženoj za niz prijevара. Po dolasku u mjesto, na novinare su fizički nasrnuli majka optuženog i njegov brat. Novinarku je brat optuženog odgurnuo te je novinarka Branica pala u kanal.⁴⁹ Protiv napadača je podnesena kaznena prijava za prijetnju i fizičko nasilje.⁵⁰

„- Došli smo snimiti izjave ljudi koji ga optužuju za prijevare. Dok smo snimali izjave, prvo se pojavila majka optuženog i počela nas sve tući metlom. Potom se pojavio i njegov brat.

⁴⁷<http://www.telegram.hr/politika-kriminal/zasto-je-ukinuta-hrvatska-uzivo-pa-zato-sto-je-doktrina-ekvidistance-jedina-koju-premijer-zaista-provodi/> (11. 9. 2017.)

⁴⁸<http://www.telegram.hr/politika-kriminal/zasto-je-ukinuta-hrvatska-uzivo-pa-zato-sto-je-doktrina-ekvidistance-jedina-koju-premijer-zaista-provodi/> (11. 9. 2017.)

⁴⁹ Usp. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/video-pogledajte-brutalni-napad-na-novinarku-nove-tv-prvo-je-tukli-metlom-a-zatim-je-udarili-tako-da-je-odletjela-u-kanal/6555924/> (20. 9. 2017.)

⁵⁰ Usp. <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/fizicki-napad-na-ekipu-provjereno-udario-novinarku-ona-pala-i-udarila-glavom-1064158/> (20. 9. 2017.)

Vikao je da će nas sve pobiti i da 'ako imamo mu*a dođemo snimati kod njega u kuću'. Potom me je snažno gurnuo u prsa i iščupao mi pramen kose. Pala sam u kanal i udarila glavom⁵¹ izjavila je napadnuta novinarka Branica.

„HND je najoštrije osudio napad te izdao priopćenje u kojem stoji: „HND još jednom poziva nadležne institucije da zaštite novinare javno i jasno dajući do znanja da je napad na novinare koji rade svoj posao težak prekršaj, te da u okviru zakonskih mogućnosti najstrože sankcioniraju počinitelje tih napada⁵² Ovaj napad drugi je u samo deset dana na ekipu novinara te TV kuće.

⁵¹ <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/video-pogledajte-brutalni-napad-na-novinarku-nove-tv-prvo-je-tukli-metlom-a-zatim-je-udarili-tako-da-je-odletjela-u-kanal/6555924/> (20. 9. 2017.)

⁵² <http://www.nacional.hr/hnd-osudio-fizicki-napad-na-ekipu-nove-tv/> (20. 9. 2017.)

6. Zaključak

Mediji u Hrvatskoj imaju veću platformu za vlastitu samopromociju zbog napretka u tehnologiji. Danas je mnogo više marketinga u kojem se oglašava gotovo sve. Sve se čini dostupnije, sjajnije, intenzivnije, bolje i modernije. Jamči nam se sloboda izražavanja, a sve više ljudi šuti jer gleda u ekrane svojih pametnih telefona na kojima čitaju objave ozbiljnih novinara i onih manje ozbiljnih, slike Instagram Influencera koji pritom mogu biti Instagram zvijezde. Čitaju prepirke i nadmudrivanja tko (ni)je trebao ispasti iz najnovije epizode *Farme, Big Brothera* ili neke kulinarske emisije. A kada se spomene politika, svi su upoznati sa *činjenicama* koje su izrečene u Vijestima ili koje su pročitali na naslovnici 24 sata. U navedenim je okolnostima teže voditi smislen razgovor pošto ljudi, zatrpani tolikom količinom informacija više nisu u stanju razlučiti čemu pridati koliku pažnju. Smatram da je zbog ovog posljednjeg situacija na hrvatskoj medijskoj sceni upravo takva kakva je – neslobodna i cenzurirana. Ukoliko se tomu doda i odlazak mladih iz zemlje, porast siromaštva, nekvalitetna hrana koju konzumiramo, stvoren je plodan teren za manipulaciju. Tema ovoga rada je *Sloboda izražavanja – granice i mogućnosti*. Smatram da su granice u izražavanju tamo gdje počinje ego, a završava razum. Granice su okviri koji nam pomažu da ostanemo fokusirani na područje u kojem djelujemo. Granice u novinarstvu ili medijima uopće bile bi jasno i nedvosmisleno reći ne svakom govoru mržnje, cenzuri, ali i utvrditi gdje počinje iznošenje činjenica, a gdje stav pojedinog novinara. A mogućnosti? Ima ih bezbroj, nabrojati ćemo samo neke. Razgovori bi se, na hrvatskoj političkoj sceni barem, mogli početi voditi tako da se koriste argumenti, činjenice i dokazi, a ne manipulacija, izvrtanje istine i laž. Još jedna od mogućnosti bila bi kada bi svi oni koji plaćaju pristojbu za TV zahtijevali od tih istih TV kuća ili barem one nacionalne, da počne izvještavati o stvarima koje su od nacionalnog interesa. Možda bi, na tom tragu, emisija pod nazivom „Korijeni siromaštva“ (a koja se bavi tematikom siromašnih obitelji Afrike i trećeg svijeta) mogla preimenovati u „Posljedice pohlepe“. Možda bi jedna od mogućnosti bila i ne pridavati medijsku pažnju zlonamjernim pojedincima od kojih ništa lijepo ne možemo naučiti, niti će nas ostaviti oplemenjenim nakon što čujemo njihove izjave u novinarskom prilogu. Mogućnost je uvesti verbalni delikt, da svaki pojedinac odgovara za ono što je rekao ili napisao; možda bi tada ljudi više razmišljali o svojim postupcima.

7. Literatura i izvori

1. Malović, Stjepan: *Mediji i društvo, Vlast, sila, zabava ili...?*, str.13., Sveučilišna knjižara d.o.o., Zagreb 2007
2. Kunczik, Michael; Zipfel, Astrid; *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zaklada Friedrich Ebert, Zagreb 2006
3. Kodeks časti Hrvatskog novinarskog društva, www.hnd.hr/kodeks-casti-hrvatskih-novinara (8. 9. 2017.)
4. <http://www.hrt.hr/271745/predsjednicki-izbori/inauguracija-predsjednice-rh-kolinde-grabar-kitarovic-2> (8. 9 2017.)
5. <http://www.hnd.hr/govor-mrznje-u-medijskom-prostoru-postao-dominantan-oblik-komuniciranja> (8. 9. 2017.)
6. <https://www.portalnovosti.com/hnd-osudjuje-optuzbe-da-tjednik-novosti-potice-na-podmetanja-pozara> (8. 9. 2017.)
7. <https://narod.hr/hrvatska/rtl-zrtve-jama-gracanima-koristi-retoriku-njihovih-ubojica-okupatori-domaci-izdajnici> (8. 9. 2017.)
8. <http://kamenjar.com/hho-sokiran-komentarom-zorana-sprajca/> (8. 9. 2017.)
9. <http://www.radiodalmacija.hr/hnd-zoran-sprajc-novinar-godine/> (8. 9. 2017.)
10. <http://portal.braniteljski-forum.com/vijesti/mate-kapovic-porucio-hrvatima-seem-vam-se-na-bleiburg> (8. 9. 2017.)
11. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56656> (9. 9. 2017.)
12. *USTAV REPUBLIKE HRVATSKE*, Centar za informacije i publicitet, Zagreb; Multigraf, Zagreb; za izdavača Bruno Amerl, str.43 1991.
13. <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prosvjed-branitelja-zbog-gasenja-z1---424389.html> (9. 9. 2017.)
14. <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prosvjed-branitelja-zbog-gasenja-z1---424389.html> (9. 9. 2017.)
15. <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/prosvjed-branitelja-zbog-gasenja-z1---424389.html> (9. 9. 2017.)
16. <http://www.telegram.hr/politika-kriminal/vijece-za-elektronicke-medije-donijelo-odluku-o-gasenju-z1-televizije-na-tri-dana-zbog-sirenja-govora-mrznje/> (9. 9. 2017.)
17. Usp. <https://www.youtube.com/watch?v=TlaCwh2Xtc0> (10. 9. 2017.)

18. [:https://www.vecernji.hr/vijesti/emisija-slika-hrvatske-naglo-skinuta-s-programa-hrt-a-493701](https://www.vecernji.hr/vijesti/emisija-slika-hrvatske-naglo-skinuta-s-programa-hrt-a-493701) (10. 9. 2017.)
19. <http://www.tjedno.hr/otkaz-novinarki-hrt-a-majci-cetvero-djece/> (10. 9. 2017.)
20. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/heroina-desnice-dobila-otkaz-na-hrt-u-vrijedala-je-ravnatelj-radmana/1280672/> (10. 9. 2017.)
21. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/heroina-desnice-dobila-otkaz-na-hrt-u-vrijedala-je-ravnatelj-radmana/1280672/> (10. 9. 2017.)
22. <http://www.hnd.hr/o-hnd-u> (11. 9. 2017.)
23. <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/lokalni-izbori-2017-plenkovic-osudio-napad-na-pozeskog-novinara-gradonacelnika-iskljucio-iz-kampanje---476393.html> (11. 9. 2017.)
24. <http://www.hnd.hr/hnd-osuduje-brutalni-fizicki-napad-gradonacelnika-pozege-na-novinara-i-prijetnje-smrcu> 11. 9. 2017.)
25. <http://www.hnd.hr/reakcija-na-raskid-ugovornog-odnosa-hrt-a-i-karoline-vidovic-kristo> (11. 9. 2017.)
26. <https://www.vecernji.hr/vijesti/napadnut-novinar-i-pisac-ante-tomic-prijatelja-mu-udarili-a-njemu-ukrali-sesir-1072772> (11. 9. 2017.)
27. http://www.novolist.hr/Vijesti/Hrvatska/Hasanbegovic-Tomic-me-nazvao-retardom-i-maloumnikom-a-zanimljivo-da-HND-nije-na-to-reagirao?meta_refresh=true (11. 9. 2017.)
28. <http://portal.braniteljski-forum.com/vijesti/zapresic-pretucen-novinar-hkv-a-nenad-piskac-hnd-o-napadu-suti> (11. 9. 2017.)
29. <http://direktno.hr/direkt/novinar-stojic-zasto-sale-vijak-nije-stao-obranu-dujmovica-i-meneg-97460/> (11. 9. 2017.)
30. Usp. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/val-promjena-na-hrt-u-mirjana-hrga-ce-voditi-otvoreno-neki-od-dosadasnjih-voditelja-ostaju-ali-neki-odlaze-na-nove-pozicije/6529099/> (11. 9. 2017.)
31. <https://freedomhouse.org/about-us> (11. 9. 2017.)
32. <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2017/croatia> (11. 9. 2017.)
33. <http://www.hrt.hr/271745/predsjednicki-izbori/inauguracija-predsjednice-rh-kolinde-grabar-kitarovic-2> (11. 9. 2017.)

34. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/kolinda-na-facebooku-osudila-otkaz-hloverki-i-gojan-nadam-se-da-ce-hrt-jos-jednom-razmotriti-odluku/486211/> (11. 9. 2017.)
35. <https://narod.hr/hrvatska/video-zasto-ukidanje-emisije-tihomira-dujmovica-nije-cenzura-a-emisije-maje-sever-jest> (11. 9. 2017.)
36. <http://www.maxportal.hr/vijesti/otkaz-novinar-tihomir-dujmovic-prva-je-zrtva-agrokora/> (11. 9. 2017.)
37. <http://www.hkv.hr/izdvojeno/vai-prilozi/p-r/peari-josip/13583-dujmovi-o-josipovicu-ili-kako-ostati-bez-posla.html> (11. 9. 2017.)
38. https://hr-hr.facebook.com/pg/hrvatskauzivo/about/?ref=page_internal (11. 9. 2017.)
39. <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/hrt-ukida-emisiju-hrvatska-uzivo-20170911> (11. 9. 2017.)
40. <http://net.hr/danas/hrvatska/burne-reakcije-na-ukidanje-emisije-hrvatska-uzivo-hrt-sikanira-novinare-i-urednike-koji-ne-pristaju-biti-poslusnici/> (11. 9. 2017.)
41. Usp.<http://www.hkv.hr/izdvojeno/komentari/nenad-piskac/27542-hrvatska-uzivo-javni-servis-u-sluzbi-tzv-ljevice.html> (11. 9. 2017.)
42. <http://www.telegram.hr/politika-kriminal/zasto-je-ukinuta-hrvatska-uzivo-pa-zato-sto-je-doktrina-ekvidistance-jedina-koju-premijer-zaista-provodi/> (11. 9. 2017.)
43. <http://www.telegram.hr/politika-kriminal/zasto-je-ukinuta-hrvatska-uzivo-pa-zato-sto-je-doktrina-ekvidistance-jedina-koju-premijer-zaista-provodi/> (11. 9. 2017.)
44. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/video-pogledajte-brutalni-napad-na-novinarku-nove-tv-prvo-je-tukli-metlom-a-zatim-je-udarili-tako-da-je-odletjela-u-kanal/6555924/> (20. 9. 2017.)
45. <http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/fizicki-napad-na-ekipu-provjereno-udario-novinarku-ona-pala-i-udarila-glavom-1064158/> (20. 9. 2017.)
46. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/video-pogledajte-brutalni-napad-na-novinarku-nove-tv-prvo-je-tukli-metlom-a-zatim-je-udarili-tako-da-je-odletjela-u-kanal/6555924/> (20. 9. 2017.)
47. <http://www.nacional.hr/hnd-osudio-fizicki-napad-na-ekipu-nove-tv/> (20. 9. 2017.)